

Joxe Azurmendi

Neokapitalismoa berba ikaragarri bat dogu. Jakiña, irakurleak ez daki zer dan ori. Izan be, ori, iñok ikusi ez dituan fantasmak lakoxea dogu nonbait: danak sinistuten dabe ta entzun nonok entzun ei eban... Emen Alemanian be, beste leku batzuetan lez, beste fantasma bat asi jaku orain bere izarak illunbetan luziduten: neomarxismoa! Unibersidaderen batzuetako zerbezerietan (orain arte beñipein ez jaku andik asko urten) batez be.

Zelan jaio zan

Neomarxismoa ez dabe errekan topau. Bere guraso, aitita ta aitaurreko ta dana daukoz. Kausak asko dira, duda barik. Bata da, marxismo klasikoak eta marxismoari gaur arte Estatu komunistek emon deutsoen estruktura sozial konkretoak utsune ta akats larregi agiri dituala. Bestetik, gizartea eta batez be internazionalismoa ta prolema internazionalak errealidade zearo diferentek biurtu jakuz Marx-en denporatik ona.

Marx-en aurretik beargin klasearen kontzientzia biztu zan lez (eta beargiñen mogimenduak sortu eban Marx-en obra), orain errien kontzientzia biztu da. Erri kolonialen kontzientzia, oraingoan. Klaseen arteko burruka zana errien arteko burruka biurtu jaku neomarxismoan.

Neomarxismoak ez deusku oraindiño Marx bat topau. Orren orde, Marx-en kritika jeneralizatu egin da neomarxisten artean, Marx-en puntu asko alde batera itxi dabez eta soziologiatik eta sikiologiatik beste elementu barriak sartu dabez euren filosofian. Filosofia lez, alan be, ondo borobildu barik dago oraindiño ta batasunik be ez dauko, jokera desbardiñak daukoz alde batzutan-eta.

Foko batzuek aipatu gura ezkerero, Berlin-go, Hamburg-eko eta Frankfurt-eko Unibersidadeen izenak emongo neukez. Gizonak esateko, Herbert Marcuse ta En-

NEOMARXISMOA

zensberger eta onen ingurukoak esateagaz konformatuko gara (ikasleen goraberak beste baterako itxita).

«Irugarren Mundua» deritxon orrenganako arduratik sortu da neomarxismoa. Neomarxistek diñoskuenez, ez ei dago munduan klaseen arteko burrukarik, ez eta klase burrukarako posibilitaderik be geiago (klaseak egon bai ba dagoz be), ze klaseen arteko artuemonak be zearo aldatu egin jakuz. Klaseak ez, erri aberatsak eta pobreak daukoguz gaur burrukan eta kitxu!

Neomarxistak eta Marx

Neomarxistak ba dakie Marx-egaz txar-to xamar konponduten dirala. Ez deutse ardura, baiña. Interpretatu egin bear ei da Marx eta Marx-en asmoak aurrera eroan. Ori gura dabe neomarxistek.

Puntu batzuek

1. Klaseak egon ba dagoz gaur be, baiña gaur ez dira atzo zirana. Erreboluziñoaren indarra ez daroe onezkero klaseek. Klase arteko kontrariorotasuna, lenago ulertzen zan lez, pasatua dago. Beargiñek ez dauke klase kontzientziarik euki be, eta gaurko fasean ez kontzientzia ori ta ez beargiñen interesa ez dira erreboluziño totala egiteko gauza. Soziedade bardindu egin jaku erri aurreratuetan; erri atzeratuetan, barriz, klase arteko diferentzia barik dago gizarte osoa kolonialismoa apurtu gurarik. Zeruak konkistatu gura doguzan denporaotan, klase interesen gaiñetik dagoz erri aurreratuen proiektuak eta klase guztiak dagoz asmo orreetan interesatuak. Erri kolonialetan bardin gertatu jaku. Gaur politikea ez da, Marx-en denporan zan lez, klaseen interesen defentsarako indar atonketarik. Erri atzeratuetan nai aurreratuetan, ba, klaseak desagertu egin dira eta errien arteko burrukeari emon deutsoe leku.

2. Demokrazia erritarretan asi, bai, egin zan erreboluziñoa, baiña asikeran bertan ondatu zan. Gure sartaldeko demokrazietan lez, an be nagusitasun gogortu autonomora etorri jakuz Gobernuak. Gobernua bere kabuzko biurtu da erri oneetan be, ez erreboluziñoa gura eben klaseen indarraren organizaziño. Alde onetatik, USA ta URSS bardintsuak

dira: euren interes nazionalak zaindu gura dabez-ta bakarrik. Alan agertuten jaku Vietnam-go gerran.

3. Erri zapalduen eta zapaltzailleen artean dago gaur konfliktoa, batez be erri pobreen eta aberatsen artean. Erriek, ez klaseek, egingo deuskue erreboluziñoa emendik aurrera. Erriek errien kontra, erri azpiratuak erri zapaltzailleen kontra. Erriek eroango dabe dialektikaren martxa, klaseek eroan bear eben denpora pasatu da-ta. Dialektikaren fase barri batean sartu gara.

Erreboluziño onetan Europak eta Ifamerikak garbitu bear ditue, batez be, euren kontuak Asia, Afrika eta Egoamerikagaz.

Errebisionistak

Herbert Marcusek ba dau orijinaltasun apur bat beñipein. Komunista klasikoentzat eskandalo bat izan da, Demokrazia kapitalistetan be Gobernuak ez dituala klase bat bakarraren (burgesiaren) interesak bakarrik zaintzen, esan dauanean. Ze, gizartearen interesak eurak be ez ei dira gaur, Marx-ek esaten eban eta izan be aren denporan ba ziran lez, bi jokeretakoak bakarrik. Interesak ez dagozanezkero derrigor klasetasunari lotuta. Nagusitasun politikoa be, olan, klaseen kondizionamentutik libratu egin da eta bere izakera autonomoa sortu deusku. Gaurko errien arteko kompetentziak, bestetik, klase interesen gaiñetik dagozan proiektuotara bota dauz Gobernuok eta erriok. Jakintzaren eta ekonomiaren aurrerapenak ekarri dauskue au. Gaur ba, dialektikak ez dauko naikoa oiñarririk klaseen interesetan. Edo, naigo bada, erriak dira gaur klase.

Amabako erreboluziñoa gura dau neomarxismoak. Zelan, gero, olakorik, klaseak garbituta itxi baditu? Izan be, beargin klasearena zan Marx-en erreboluziñoa. Erreparo oneri erantzuteko, erreboluziñoaren Dialektikara jo dau Marcusek. Gizartea (munduan) ez dabe onezkero klaseen interesek banatuten. Jeneralean esanda, interes batekotu egin dira gizon danak. Baiña gizartearen edozein atonketa, osoan begiratuta, atzeraturik gertuten da denporaren martxan. Eta au be ti, klasedun nai klasebako gizarteetan: erreboluziñoak bere kolkotan dauko Dia-

lektikaren indar amaibakoa. Osotasun atzeratua, orduan, osotasun barri batek iruntsi bear dau. Au zergaitik edo zelan jazoten dan zeatzago azaltzekoan, sikologiari, ekonomiari, jakintzari ta auzoko askori deituten deutse Marcusek (gauza jakiña da Marcusek Marx eta Freud konpondu gura izan dauzala).

Gizonaren alienaziñoak be ez dira, Marcusentzat, klase banaketatik bakarrik sortuten. Marcusek asko artu deutso onetan Freud-eri.

Eta zer itxaron askorik ez geunkan: arin batean emon deuskue sobietikoak eta sobietiko zaleak neomarxisten definiñoa: errebisionistak dira! Partidu ko-

munistea debekaturik dagon Alemania Federal onetako agintariak ez dira orain arte unibersitarioen mogimendu onegaz asko arduratu. Geiago arduratu dira komunistak eurak. Au ez da, alan be, ain arritzekoa. Ba dirudi marxismoak ez dauala geiago marxista izan nai; ba dirudi marxismo zaharra (zelanbait esan bearko dogu) inkomodo sentitzen dala, aldatzeko premiñak kezkatzen dauala. Orain arteko tesi asko zentzunbakoak aurkitu baleuz lez, forma barriak sortu nai dituala. Aldaketa arrigarriak ari gara ikusten (Italian, Austrian) marxista teorikoen artean bertan be. Ta oneen ondoan konsideratu bear da emen diñogun neomarxismoa. Klaru dago zelan izan da-

ben Althuseren eta olakoen eragin fuerte bat. Begiak asko zorroztu barik asmau leiteke asmuon kaiñabera artean kastrismoaren bizarra be. Arritzekoago dana, alan be, neomarxismoak atzera atara deuskuz Troskiren zenbait tesi armariotik eta barri barri, kasi estreñiatu barik, baiña indartsu egozala demostratu gura dabe.

Gazteok be marxista autortzen deuskue euren burua. Baiña ba dakizu: marxismoa zer dan ta zer ez erabagi gura deuskuen marxista politikoeak diñoskue- nez, errebisionista uts dira. Konforme, ba... A!, baiña errebisionista izatea zer dan dakianak eskua altzau daiala.

Bizkaiko Euskal Idazlerik Ospetsuenak

(Alkar izketa bat Ajuriagogeaskoagaz)

—Juan Antonio Mogeleri buruz berba egin zenduan «Anaitasuna» aldizkarian, onegaz batera Añibarro izan zala Bizkaiko euskal-literaturari benetako aurrerabidea emon eutsona esan zenduan. Onek euki eban Mogel'egaz artu emonik ala bakotxa bere aldetik ibilli zan?

—Bizimoduak bakotxarentzat bere arloak ekarten ditu ta bai Mogel'eri ta Añibarro'ri be. Mogel abadea izan zan lez, Añibarro praillea.

1748'an Billaro'n jayo zan eta Bilbo'n praille-estudioak ikasiagaz, 1772'an emon eban lenengo Mezea. Beñ Arantzazu'n eta bein Burgos'en egon da, bere eskariaz, Zarauz'ko «Mixiño Kolegio'ra» ekarri eben. Eriotzararteko urteak ementxe igaro zituan.

Mixiolaria zan aldetik Euskalerririk geiena arakatu eban, eta bear bada olango errietara joan-etorrien baten ezagutuko eban Mogel be, ze, Villasante'k diñoskun lez, lagun aundiak ziran.

—Añibarro'ri, errietara egiten ebazan joan-etorriak, asko lagunduten eutsoen euskerea zallatzen eta euskalkiak ikasten?

—Añibarro'k, Mogel'ek lez, argi ikusten eban euskerea zaintzeko zaletasun gitxi egoala euren inguruan eta baita be ardura gitxiegi eleizgizonen artean eleiztarrai euren izkuntzan zeozer irakasteko. Batez be, eurak aurkitu eben lenengo utsunea, euskeraz liburu eder bat ez egoala zan. Au ikusirik adoretzu lanean asi ziran.

—Añibarro'n euskerea zelakoa dan jakin gura neuke; garbi zalea ta erriagandik urrin dabil, ala erriaren izkuntza darabill?

—Añibarro'n euskal zaletasunean zer ikusi aundia eukan Aita Larramendi'k. Eta

guztiok dakigun lez, au garbi zalegia zan. Baiña alan da guzti be Añibarro'k baekian norentzako ziran bere libruak; errietara joan etorriak ondo aprobetxetan ebazan, eta euskaldun berezien agotik ikasitako euskerea da batez be berak darabillena. Larramendi'n influentzia batez be Añibarro'n teori-libruetan ikusten da, baiña ez erriarentzako idatzi ebazanetan.

—Au olan dala, zeintzuk dira bere liburirik ederrenak?

—Bere eskuetatik urteniko geyen irakurri dan librua ta erriak geyen maite izan dauana «Escu liburua» da. Villasante'k diñosku: «Liburu au irakurritea baño ez dago Añibarro'k erri euskerearen uneraño zelan jo eban ikusteko».

«Lora-Sorta Espirituala» ta «Geroko geroko» doguz bere beste idazki batzuk.

Oneik eta beste liburu asko daukoz, baiña larregi luzatu ez egitearren, ez noa geyago izentatzen.

Lan eder asko egin ebazan eta ondiño gaur be euskerearen aldetik zer ikasi asko daukagu beragandik.

—Añibarro'k Bizkaiko euskerea bakarrik ekian ala beste euskalkien baten be zeozer idatzi eban?

—Batez be, bizkaitarra zan lez, bizkaieraz egin zituan bere liburirik geyenak, baiña naparreraz eta gipuzkeraz be idatzi eban zeozer. «Iztegi» aberats bat be itxi euskun. Ganera «Gramatica Vascongada» bat be egin eban, eta ez Bikai'erako bakarrik, Gipuzkoa ta Naparro'rako be bai.

—Azkenez, guretzat, gaurko euskaldunontzat, ze inportantzi dauko Añibarro'k?

—Bere iztegia oso aberatsa da, ta sarritan sinonimo asko darabiz; orregaitik, bere libruak irakurtea aspergarri egiten jaku; alan da guzti be, bere euskera zarra, antxiñako gizaldietako berbakuntzea ezagututeko, oso baliotsua jaku.

«Eta desgrazie da, bere nazimentuko vilakoak, no solo bere izena aitzu (=olvidar) daubiela, sino también bere lenguaje zarra galdute daukiela.»

Itxartu, Villaro!!!

YURREBASO

Kili Kili

Euskal Umetxuentzako

aldizkaririk egokiena.

Eskatu San Anton Katekesira